

Foto: © Mat Ha

Nettvett

- kan vi som lærere gjøre noe, eller har toget allerede gått?

AV JANNE AASEBØ JOHNSEN

Mobbing og krenkelser via sosiale medier er et tiltagende problem, og det kan virke som en uoverkommelig oppgave å få bukt med dette. Redd Barnas liste med nettvettsråd kan være et bra sted å begynne. Et viktig moment er at barn har tillit til at den voksne kan bidra når de opplever noe ubehagelig på nettet. Da er det ikke nok med informasjon og noen historier til skrekk og advarsel. Det dreier seg om relasjoner som bygges opp over tid.

Hver eneste uke publiserer nettaviser artikler om barn og unges utfordringer på nettet:

- Unge jenter har betalt alle konfirmasjonspengene sine til en tidligere kjæreste eller andre de kjenner som har truet med å legge ut nakenbilder av dem på nett. (NRK Hedmark og Oppland 15. januar 2015)
- Flere unge jenter snikfotograferes og bildene blir lagt ut på nett. (NRK 15. januar 2015)
- Fant falsk profil av datteren (13) på Facebook. (VG 7. januar 2015)

Hver eneste gang jeg leser om disse krenkelsene, kjenner jeg søkket i magen som ligner hjelpeløshet. Jeg blir sint og fortvilet. Jeg lurer på hvorfor

noen gjør dette mot andre. Jeg føler meg maktesløs. Jeg får litt lyst til å ta på meg skylappene og si at dette ikke angår meg. Jeg kjenner at det hadde vært lettere å klikke videre, glemme artikkelen og tenke på noe annet. Min voksne datter tar ikke «creepshots» og det gjør ikke jeg heller, så hvorfor skal jeg bry meg?

Jeg bryr meg fordi jeg ikke har noe valg. Jeg skal lære elevene mine om virkeligheten, og dette angår dem i større eller mindre grad. Det er jeg som voksen som må hjelpe dem til å håndtere dette, men det er ikke så lett å vite hva jeg skal gjøre.

Jeg ble født lenge før folk visste hva PC var. Vi skrev på skrivemaskiner, vi hadde svart-hvitt-TV,

og telefonen var like stor som en brødrister. Jeg fikk min første PC da jeg var i slutten av tjueåra. Mobilen fikk jeg like etterpå. Jeg husker at jeg lot datteren min arve min gamle mobil da hun gikk i 5. klasse. Jeg fikk kjefte av en av de andre mødrene fordi jeg på den måten skapte et press om at de andre elevene også måtte få mobil. Dette er nå 11 år siden. Hvor tidlig får elever mobil nå? Hvor tidlig får de nettbrett?

- Flere blir mobbet på nett: – Foreldre ser ikke hele bildet. (TV2 13. november 2014)
- Norske Snapchat-bilder er hacket. (TV2 14. oktober 2014)
- Folk snikfotograferes på gata og henges ut på Instagram. (NRK 18. september 2014)

Stiller vi oss utenfor? Sier vi at det heldigvis ikke er så mange år til jeg går av med pensjon; dette får de yngre lærerne ta; her må foreldrene på banen; dette angår meg virkelig ikke ...? Hvordan i alle dager skal vi, analogmenneskene, henge med? Jo, vi skal gjøre det vi kan, avgrenset til de mulighetene vi har. Jeg skal fortelle hva jeg gjør.

God grunn til bekymring

Jeg bruker Internett hver eneste dag. Jeg leser og sender e-post hver dag. Jeg leser aviser. Jeg leser blogger. Jeg finner frem strikkeoppskrifter. Jeg søker opp informasjon. Jeg spiller spill. Jeg ser på videoer på YouTube, og jeg er innom Facebook.

Jobben min i skolen har blitt mye enklere etter at vi fikk datamaskiner og Internett. Da jeg begynte som lærer i 1995, ble fredagsbrevene skrevet på elektronisk skrivemaskin. Innimellom stensilerte vi håndskrevne ark, mens jeg i dag bruker smartboard hver dag.

Det er fantastisk mye bra, men så har jeg sett, hørt og lest om ting som har gjort at jeg har blitt veldig bekymret.

I 2006 var datteren min og vennene hennes på en side som het Piczo. Der lagde de hjemmesider og alle hadde sin hjemmeside eller flere. Morsomt og sosialt, helt til de ekle meldingene begynte å vise seg. De unge var anonyme. De kunne skrive akkurat det de ville, og det gjorde de. Unge mennesker hetset hverandre på det groveste og truet hverandre på livet. De la ut dårlig kamuflerte nakenbilder på ratingsider og ba om å

få tilbakemelding på hvordan de så ut.

I 2006 hadde jeg vært opptatt av å få gjort noe med mobbing i mange år. To år tidligere hadde jeg gitt ut min første bok: *Trine – en annerledes bok om mobbing*. Da datteren min viste meg grovheten, hetsen og mobbingen på de nye sosiale nettstedene, førte det til et indre trykk som gjorde at jeg fortsatte å skrive. Det resulterte i ytterligere tre bøker. Disse er om digital mobbing. Nettet har gitt mobberne enda en arena å mobbe på, og de som er utsatt, får aldri fri.

Inspirasjon til bøkene mine har jeg fått fra seminarer, artikler, tv-programmer og historier jeg har blitt fortalt. Jeg skriver aldri om det jeg opplever på jobb, men jeg har forsøkt å skrive slik ungdommene prater.

Redd Barnas nettvettsråd

En ting er å beskrive situasjonen slik jeg ser det. Noe annet er alle tankene som melder seg om hva jeg kan gjøre for å forebygge, skadebegrense og hjelpe. I den sammenhengen var jeg heldig som kom over Redd Barnas nettvettregler. Reglene har utviklet seg over tid, og i dag kan vi lese følgende på organisasjonens hjemmesider:

1. Vis respekt for hverandre på nett. Mobbing på nett er minst like alvorlig som annen mobbing.
2. Tenk deg om før du deler personlige bilder og opplysninger om deg selv og andre på åpne nettsteder.
3. Lag et passord som er vanskelig å gjette. Passordet ditt er privat.
4. Husk at det er lett å lyve på nettet, ikke tro på alt som andre skriver.
5. Ta med noen du stoler på hvis du skal møte noen du har blitt kjent med på nettet, og møt dem på et offentlig sted.
6. Avslutt kontakten hvis du blir redd eller opplever noe ubehagelig. Blokker kontakten og meld fra til de som har ansvaret for nettstedet.
7. Fortell det til en voksen eller en annen du stoler på hvis du opplever noe ubehagelig. Det er ikke din skyld om noen andre gjør noe ubehagelig mot deg på nett.
8. Meld fra til politiet om alvorlige saker.

Jeg synes at reglene på en enkel og god måte